

LBRIS

We know
books

LAVINIA CORNELIA BUTUM

**FORMAREA
COMPETENȚELOR GLOBALE.
ANALIZE DIN PERSPECTIVA
STAKEHOLDERILOR**

t...
TRITONIC

Tritonic Books

București – 2022

Lavinia Cornelia Butum

Formarea competențelor globale. Analize din perspectiva stakeholderilor

Copyright © Lavinia Cornelia Butum

Copyright © TRITONIC 2022 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzilor nr. 5, București

e-mail: editura@triton.ro

www.triton.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu

recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):

http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția Instituții și Politici Publice.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BUTUM, LAVINIA CORNELIA

Formarea competențelor globale : analize din perspectiva

stakeholderilor / Lavinia Cornelia Butum. - București : Tritonic Books, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-749-583-6

330

Coperta: Alexandra Bardan

DTP: Ioan Dorel Radu

Editor: Rebeca Cojocaru

Comanda nr. IPP01/2022

Bun de tipar: Februarie 2022

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

CUPRINS

PREFAȚĂ / CUVÂNT ÎNAINTE.....	9
LISTA ABBREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR.....	11
INTRODUCERE.....	13

CAPITOLUL 1

CONCEPTE ȘI PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR GLOBALE ÎN CONTEXTUL INTERNAȚIONALIZĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR, A COMPANIILOR ȘI A PIETEI FORȚEI DE MUNCĂ.....	17
--	----

1.1. Internaționalizarea învățământului superior. Factori și condiții care îndreaptă universitățile către o abordare internațională.....	18
1.2. Internaționalizarea companiilor și impactul asupra pieței forței de muncă.....	42
1.2.1. Competențele necesare pe piața forței de muncă. Tipologia și clasificarea competențelor.....	46
1.2.2. Angajabilitatea și Competențele globale. Definiții, clasificări și abordări conceptuale în condițiile dezvoltării piețelor internaționale.....	58

CAPITOLUL 2

ANGAJABILITATEA TINERILOR ABSOLVENȚI DE STUDII SUPERIOARE. IDENTIFICAREA COMPETENȚELOR NECESARE PENTRU ANGAJARE.....	79
--	----

2.1. Identificarea pricipalelor decalaje dintre competențele obținute de către absolvenți și competențele cerute la angajare de către angajatori.....	80
2.2. Angajabilitatea forței de muncă.....	86

CAPITOLUL 3

COMPETENȚELE NECESARE PENTRU ANGAJARE PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ DIN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL INTERNAȚIONALIZĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR ȘI GLOBALIZĂRII PIEȚELOR.....	95
--	----

3.1. Evoluția învățământului superior în România în contextul schimbărilor economice de după 1989.....	95
3.1.1. Masificarea și privatizarea ÎS în România.....	96
3.1.2. Internaționalizarea ÎS în România.....	102
3.2. Angajabilitatea și nevoia de competențe pe piața forței de muncă din România în contextul economic actual.....	109

PARTEA A II-A

STUDIUL COMPETENȚELOR GLOBALE DIN PERSPECTIVA STAKEHOLDERILOR

CAPITOLUL 4

METODOLOGIA CERCETĂRII.....	117
4.1. Obiectivele cercetării și palierele de analiză.....	119
4.2. Metode, instrumente și tehnici de cercetare.....	124

CAPITOLUL 5

REZULTATELE ȘI ANALIZA DATELOR DIN PALIERUL I – PERSPECTIVA INSTITUȚIILOR DE ÎS. OFERTA DE ABILITĂȚI ȘI COMPETENȚE.....	147
5.1. Analiza curriculumului universitar de la ASE – REI.....	147
5.2. Rezultatele analizei calitative – interviuri cu cadre didactice de la ASE – REI.....	153

CAPITOLUL 6

REZULTATELE ȘI ANALIZA DATELOR DIN PALIERUL II - PERSPECTIVA STUDENȚILOR ȘI ABSOLVENȚILOR. ABILITĂȚILE DE ANGAJARE ALE STUDENȚILOR ȘI ABSOLVENȚILOR.....	167
---	-----

6.1. Analiza descriptivă a datelor statistice.....	168
6.2. Analiza exploratorie a datelor.....	203
6.2.1. Analiza bazată pe testul t – testarea diferențelor semnificative de percepție dintre absolvenți și studenți.....	203
6.2.2. Analiza pe baza corelațiilor dintre variabile.....	218

CAPITOLUL 7

REZULTATELE ȘI ANALIZA DATELOR DIN PALIERUL III – PERSPECTIVA ANGAJATORILOR. CEREREA DE ABILITĂȚI ȘI COMPETENȚE PENTRU RECRUTARE/ ANGAJARE.....	235
---	-----

7.1 Analiza anunțuri de angajare prezente pe LinkedIn.....	235
7.2 Rezultatele analizei calitative – interviuri cu reprezentanți ai angajatorilor din România.....	239

CONCLUZII.....	252
----------------	-----

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	273
------------------------------	-----

ANEXA 1. Studiul literaturii de specialitate - identificarea decalajelor existente între cererea și oferta de competențe de pe piața forței de muncă la nivel global.....	296
---	-----

ANEXA 2. Studiul literaturii de specialitate privind angajabilitatea prezentă și viitoare a forței de muncă.....	306
---	-----

ANEXA 3. Studiul literaturii de specialitate privind angajabilitatea și competențele pe piața forței de muncă în România.....	321
---	-----

ANEXA 4. Ghid de interviu – cadre didactice332

ANEXA 5. Chestionar - absolvenți universitate336

ANEXA 6. Chestionar - studenți universitate352

ANEXA 7. Ghid de interviu - angajatori368

PREFAȚĂ / CUVÂNT ÎNAINTE

În condițiile globalizării economice, ce are loc inclusiv la nivelul companiilor și al pieței forței de muncă, formarea unor competențe globale devine primordială. Lucrarea **Formarea competențelor globale. Analize din perspectiva stakeholderilor** studiază problematica dezvoltării competențelor globale într-o manieră complexă și multidimensională, fiind o lucrare ce reușește să cuprindă o foarte bună imagine de ansamblu a formării competențelor globale. Firul roșu integrator pentru analiza dezvoltării competențelor globale îl reprezintă internaționalizarea învățământului superior, ca vector în formarea competențelor globale, iar lucrarea cuprinde atât o abordare teoretică, cât și o abordare practică asupra cererii și ofertei de competențe globale.

Astfel, lucrarea are două părți: o primă parte care se concentrează pe aspectele teoretice și conceptuale ale fenomenului și o a doua parte care cuprinde la nivel aplicativ o analiză a competențelor globale din perspectiva multiplilor stakeholderi, ce are în centru un studiu de caz complex realizat la nivelul unei instituții de învățământ superior din România.

În prima parte a lucrării autoarea realizează o sinteză cuprinzătoare a literaturii privind competențele globale,

CAPITOLUL 1

CONCEPTE ȘI PRACTICI PRIVIND DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR GLOBALE ÎN CONTEXTUL INTERNAȚIONALIZĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR, A COMPANIILOR ȘI A PIETEI FORȚEI DE MUNCĂ

Fenomenul internaționalizării învățământului superior (ÎS) necesită un studiu amănunțit, pe de o parte, din perspectiva cunoașterii condițiilor generale, economice și sociale înregistrate pe piețele globale și, pe de altă parte, din perspectiva identificării principalelor abordări conceptuale legate de dezvoltarea universităților la nivel instituțional, național și sectorial pentru a răspunde cerințelor de furnizare a unor servicii de calitate. În acest sens, lucrarea își propune să identifice factorii și condițiile care duc la internaționalizarea universităților și companiilor, precum și impactul internaționalizării asupra cererii și ofertei de competențe pe piața forței de muncă. Pentru a putea explica fenomenul de formare și dezvoltare a competențelor necesare pentru piața forței de muncă în condițiile creșterii influenței companiilor care acționează pe piețele internaționale, se propune, pe de o parte, identificarea tipologiei și clasificarea competențelor și, pe de altă parte, întreprinderea unui studiu amplu nece-

sar identificării conceptelor teoretice legate de competențele globale. În continuare, pentru a putea stabili cadrul general, conceptual, legat de dezvoltarea competențelor globale, se vor identifica elementele fiecărei categorii de competențe cuprinse sub umbrela competențelor globale în modele de angajabilitate a forței de muncă și se va stabili, pe baza analizei studiilor și cercetărilor în domeniul dezvoltării competențelor, necesitatea acestora pentru angajare pe piața forței de muncă internațională.

1.1. Internaționalizarea învățământului superior. Factori și condiții care îndreaptă universitățile către o abordare internațională

Dimensiunea internațională a învățământului superior (ÎS) a devenit din ce în ce mai importantă și complexă privind și influențând toate activitățile desfășurate de către universități (Knight, 2004). Aceste activități au o gamă largă de manifestări, de la studiile în afara țării, ce facilitează deschiderea internațională a studenților prin acumularea de competențe practice și interculturale, la învățarea unei limbi străine sau dezvoltarea unor abilități de lucru în echipe multiculturale și, nu în ultimul rând, la dezvoltarea unor rețele de centre de cercetare/inovare în mediul internațional (Altbach & Knight, 2007). Schimbările din economie și societate influențează în mod direct orientarea și deschiderea mediului universitar către o piață internațională. Universitățile sunt, în prezent, importante instituții naționale și transnaționale care pot contribui la dezvoltarea economiilor naționale deoarece sunt entități autorizate să dețină și să dezvolte cunoașterea. Totodată, ele sunt în măsură să facă prognoze pe baza cunoașterii, să furnizeze capital uman necesar pieței forței de muncă locale și internaționale, să se implice activ în procesul de inovare și dezvoltare de noi tehnologii. Universitățile sunt văzute ca

promotoare a tradițiilor umaniste inclusiv în afara spațiilor geografice în care își desfășoară activitatea, asumându-și responsabilitatea socială a demersului lor în formare și cercetare: „Universitatea, pentru a-și asuma misiunile, ignoră orice frontieră geografică sau politică și afirmă necesitatea imperioasă de cunoaștere reciprocă și de interacțiune culturală”¹.

Levin (2001), citat în Zhang (2008: 119), definește internaționalizarea în general ca fiind un „set de comportamente influențate de procesul de globalizare”. Acest proces influențează atât economia, mediul social și cultural cât și sistemul educațional. Globalizarea are ca rezultate creșterea pieței forței de muncă internaționale, creșterea influenței companiilor multinaționale și a companiilor ce folosesc tehnologia înaltă (Altbach & Knight, 2007), folosirea pe scară largă a limbii engleze ca „lingua franca” (Altbach & Knight, 2007; Carciu & Mureșan, 2020: 204), dezvoltarea programelor și tehnologiilor IT în toate domeniile (Altbach & Knight, 2007). La nivelul universităților, internaționalizarea este văzută ca „un mecanism eficient de furnizare a competențelor absolvenților pentru a fi pregătiți în acord cu cerințele pieței globale” (Ji, 2020: 13). Astfel, în educație, termenul de internaționalizare este adesea folosit ca sinonim pentru învățământ internațional, global, intercultural și educație multiculturală, fiind totodată interconectat cu procesul de globalizare (Ji, 2020; Knight, 1997). Accesul la educație și creșterea oportunităților de informare și dezvoltare profesională este pus pe seama dimensiunii actuale a globalizării (Brișcaru, 2012). În educație, procesul de globalizare are implicații în special în definirea strategiilor curriculare menite să asigure competențele necesare unei forțe de muncă înalt calificată.

¹ Magna Charta Universitatum (1988), regăsit la <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/romanian> (accesat la data de 3 noiembrie 2017).

Schimbările înregistrate în învățământ, ca urmare a globalizării economiilor și societății în ansamblul său, se manifestă prin creșterea competiției pentru a atrage studenți și profesori inclusiv din afara țării, prin dezvoltarea programelor transnaționale, prin cooperarea cu instituții din mediul academic și din afara acestuia (Balbachevski, Cai, Eggins & Shenderova, 2020; De Wit, 2011) și, nu în ultimul rând, prin creșterea influenței unor state precum India și China atât în mediul economic cât și academic (De Wit, 2011). Altbach & Knight (2007) au o viziune similară atât în ceea ce privește globalizarea, cât și în ceea ce privește influența pe care o exercită procesul de globalizare asupra sistemului educațional și a internaționalizării acestuia. Astfel, aceștia definesc globalizarea ca fiind „forța politică, economică și socială care împinge învățământul superior al secolului XXI către o mai mare implicare internațională” (Altbach & Knight, 2007: 290). Knight (2012a) privește procesul de globalizare și internaționalizare din prisma unei interdependențe de tip catalizator - rector, cele două procese generând o dezvoltare reciprocă pe măsura diversificării acestora. Procesul de globalizare mai este văzut ca generator de avantaje economice pentru acei actori sociali și economici care dețin deja capital, informație, acces la tehnologie și poziții de lideri pe piață, sistemul de ÎS fiind și el parte a acestui mediu, funcționând în condiții de concurență și de interdependență cu stakeholderii săi (Altbach & Knight, 2007). De asemenea, studiile din ultimii ani (EU, 2015) precizează că internaționalizarea învățământului superior este influențată de globalizarea economiilor și a societății precum și de creșterea importanței societății informaționale. O abordare similară se regăsește în studiul lui De Wit (2000: 9–11) care evidențiază o legătură directă între influența exercitată de societatea informațională (în care societatea, economia și informația sunt parte a mediului global) asupra universi-

tăților și orientarea acestora către mediul internațional ca urmare a nevoilor identificate pe piața muncii, piață în care componenta internațională a cunoscut o creștere semnificativă în ultimii ani. Se poate concluziona că cei doi termeni internaționalizare și globalizare, deși sunt diferiți, se găsesc într-o foarte mare interdependență. Astfel, învățământul superior este influențat de un cumul de tendințe înregistrate atât la nivel național cât și internațional prin creșterea importanței internaționalizării determinată de schimbările date de fenomenul de globalizare (Knight, 2004). În sens restrâns, fenomenul de internaționalizare este adesea asociat fie curriculei (studii internaționale, studii globale, educație multiculturală), fie mobilității academice (studii în afara țării, programe educaționale în universități partener) (De Wit, 2011). Același autor arată că, în ultimii ani, fenomenul de internaționalizare a cunoscut o abordare mult mai largă tocmai datorită impactului mediului global asupra dezvoltării învățământului la nivel internațional. Astfel, termeni precum educația fără frontiere, educația transnațională, educația offshore sau piața internațională a serviciilor educaționale sunt folosiți pentru a descrie procesul complex prin care universitățile răspund piețelor globale și stakeholderilor (Balbachevski et al., 2020). Importanța deschiderii universităților către mediile globale, prin internaționalizarea activităților sale, are ca scop creșterea calității educației și cercetării, pregătirea eficientă a studenților prin asigurarea competențelor necesare în activitatea profesională în condițiile unui mediu intercultural și competitiv pe fondul globalizării, creșterea reputației internaționale a universităților și asigurarea unor servicii educaționale care „să crească angajamentul social al comunității locale față de universitate” (Petcu, Petcu, Hâj, Santa & Fiț, 2015: 24).

În general, studiile legate de internaționalizarea ÎS abordează conceptul de internaționalizare pornind de la diverse

realități ale universităților, de la componenta managerială la cea a politicilor publice, de finanțare a învățământului, de transfer a informației și de cooperare între universități. Analizând cercetările anterioare, Kehm și Teichler sintetizează principalele teme legate de internaționalizarea învățământului superior (Kehm & Teichler, 2007: 264):

- mobilitatea studențească și a personalului din universități;
- influențele exercitate asupra sistemului de învățământul superior, ca urmare a creșterii impactului globalizării asupra serviciilor educaționale;
- internaționalizarea conținutului educațional;
- strategiile instituționale privind internaționalizarea;
- transferul de informație;
- cooperarea și competiția între universități;
- politicile naționale și internaționale privind internaționalizarea ÎS.

Între temele de cercetare având ca subiect internaționalizarea învățământului superior, cele mai des studiate și dezbătute sunt cele legate de mobilitatea studențească și a personalului din universități. Totodată, cele mai multe strategii legate de internaționalizarea ÎS sunt în continuare îndreptate către programele de mobilitate, chiar dacă în ultimii ani au fost făcute eforturi pentru a se implementa o serie de strategii privind internaționalizarea curriculumului pentru a veni în întâmpinarea cerințelor pieței forței de muncă și pentru a asigura angajabilitatea absolvenților (EU, 2015). Astfel, Kehm și Teichler (2007) au identificat, pentru mobilitatea studențească și a personalului din universități, o serie de teme secundare legate de fluxurile de mobilitate, impactul mobilităților asupra carierei profesionale, recunoașterea studiilor în afara țării, recrutarea și selecția studenților internaționali, activitățile suport ale universității destinate studenților internaționali, organiza-

rea și finanțarea studiilor în afara țării precum și mobilitatea virtuală prin intermediul instrumentelor și tehnologiilor de tip IT&C. Subiectele legate de influențele exercitate asupra sistemului de ÎS ca urmare a creșterii impactului globalizării asupra serviciilor educaționale se referă, pe de o parte, la crearea unor strategii și consorții universitare menite să asigure o mai bună vizibilitate și servicii educaționale de calitate pentru atragerea studenților internaționali și, pe de altă parte, la adoptarea unor reforme educaționale bazate pe aderarea la anumite sisteme educaționale regionale (ex. aderarea la procesul Bologna). Internaționalizarea conținutului educațional se referă la dezvoltarea curriculum-ului internaționalizat și a noilor instrumente de predare și învățare inclusiv învățământul la distanță, programele în cotutelă și programele derulate într-o limbă străină (Kehm & Teichler, 2007). Strategiile instituționale privind internaționalizarea au ca scop definirea unui set de activități pentru creșterea vizibilității universităților în mediul internațional, crearea unui profil specific mediului internațional, dar și exportul de programe de studiu. Pornind de la funcțiile managementului: Planificarea activității, Organizarea resurselor, Conducerea și Controlul rezultatelor, unii autori asociază strategia privind internaționalizarea ÎS, la nivel de universitate, în principal funcției de planificare (Petcu et al., 2015: 37) aceasta fiind utilizată de managementul universității „pentru stabilirea direcției generale de activitate și poziționare pe segmentul de piață” (Petcu et al., 2015: 37). Transferul de informație are în vedere: modernizarea curriculumului și asigurarea competențelor relevante pentru piața forței de muncă, contribuția ÎS la creșterea procesului de inovare și dezvoltare tehnologică inclusiv la nivel internațional (Kehm & Teichler, 2007; Vătămănescu & Andrei, 2014: 59–60), dar și exportul unor programe academice în sistem de franciză sau prin filiale ale unor universități din

afara țării (Kehm & Teichler, 2007; Knight, 2012a; Petcu et al, 2015). Cooperarea și competiția între universități are ca scop asigurarea competitivității ÎS prin crearea unor alianțe strategice menite să asigure calitatea ÎS (Kehm & Teichler, 2007). Politicile naționale și internaționale privind internaționalizarea ÎS au legătură cu procesul de cooperare și integrare regională sau cu implicarea unor organisme internaționale (Banca Mondială, UNESCO, OECD, Comisia Europeană) în definirea politicilor educaționale legate de procesul de internaționalizare la nivelul ÎS (Kehm & Teichler, 2007).

ÎS este considerat, în funcție de abordarea socială, economică sau politică, un bun public, un serviciu public sau chiar un serviciu privat (UNESCO, 2010).

Tabelul 1.1 Clasificarea abordărilor conceptuale privind internaționalizarea ÎS și corelația cu funcția îndeplinită

Abordarea ÎS	Funcția ÎS
Socială	Bun public
Economică	Serviciu public și/sau privat
Politică	Bun public

Sursa: UNESCO (2010), „World Conference on Higher Education 2009 - Final Report”, regăsit la <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001892/189242e.pdf> (accesat la data de 3 octombrie 2017)

Folosind abordarea socială și politică, ÎS este văzut ca un bun public, fiind privit doar din perspectiva asigurării calității programelor de studii și accesului la educație pentru toate categoriile de studenți. Abordarea socială vizează astfel asigurarea accesului neîngrădit al studenților la educație, asigurarea unor locuri subvenționate pentru categorii defavorizate sau acordarea burselor de studii pentru studenții cu rezultate foarte bune. Abordarea politică are în vedere cadrul legislativ, politicile universităților cu privire

la curricula și colaborarea eficientă dintre universități și stakeholderii acestora. Abordarea economică analizează îndeaproape competiția dintre instituțiile de ÎS și/sau programele de studiu existente și pune accent pe satisfacerea nevoilor studenților fără a omite standardele de calitate sau politicile publice din domeniul educației privind accesul la studii superioare.

Mediul în care universitățile își desfășoară activitatea înregistrează o serie de condiții specifice internaționalizării. Acestea sunt generate de o serie de factori ce îndreaptă universitățile către o abordare internațională. În acest caz, factorii reprezintă caracteristicile măsurate care diferă de la o universitate la alta și care duc la internaționalizarea activității acestora.

Tabelul 1.2 Factori și condiții asociate procesului de internaționalizare a universităților

Factori care îndreaptă universitățile către o abordare internațională	Condiții care îndreaptă universitățile către o abordare internațională
Vizibilitatea la nivel internațional	Creșterea cooperării între universități
Resurse la nivel internațional	Mobilitatea studentescă și a personalului din universități
Servicii de calitate prin furnizarea de programe competitive	Mediul concurențial internațional al ÎS
Internaționalizarea companiilor	Competitivitate pe piața forței de muncă/Creșterea cererii pentru competențe internaționale

Sursa: adaptare după De Wit, H. (2000), „Changing rationales for the internationalization of higher education, in Internationalization of higher education: an institutional perspective”. Bucharest: UNESCO CEPES, regăsit la <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001222/122253eo.pdf> (accesat la data de 15 ianuarie 2018).

Nicolescu L. (2011), Student experience in Romanian higher education – a comparative institutional approach, *Transformations in Business & Economics*, 10/2B (23B), pp. 664–684.
Brătianu C. & Stanciu Ș. (2010), „An overview of present research related to entrepreneurial university. *Management & Marketing*, 5(2), pp. 117–134, regăsit la <http://www.managementmarketing.ro/pdf/articole/186.pdf> (accesat la data de 31 iulie, 2017).

ÎS este tot mai orientat către piață, universitățile devenind din ce în ce mai active în plan internațional din nevoia de a-și asigura atât o mai bună **vizibilitate** cât și de a găsi **resurse** pentru activitatea desfășurată (De Wit, 2000: 17). Mai mulți autori (Clark, 2000; Iordache-Platis, 2020; Knight, 2004; Lourenco, Andrade & Byram, 2020; Nicolescu & Păun, 2009; Nicolescu, 2011; Pillay, 2011) au arătat că, ÎS, prin instituțiile sale, are menirea de a asigura **servicii de calitate** pentru studenți venind în sprijinul acestora prin furnizarea unor competențe care să țină pasul cu cerințele mereu în schimbare ale angajatorilor. Asigurarea calității în educație reprezintă principalul obiectiv al universităților și este corelat cu **asigurarea competențelor** ce acoperă cererea existentă pe piața forței de muncă (Brandenburg, De Wit, Jones, Leask & Drobner, 2020; Lourenco et al., 2020). Din acest punct de vedere, instituțiile de ÎS pot fi tratate și analizate în condiții similare de piață cu cele ale companiilor prestatoare de servicii deoarece principiile de funcționare ale unor astfel de instituții sunt comparabile în ceea ce privește analiza periodică a cerințelor principalilor clienți, dar și al mediului concurențial și de dezvoltare a piețelor în condiții de competitivitate crescută (Nicolescu, 2011). Astfel, o analiză a clienților are ca scop identificarea cerințelor pieței forței de muncă în condițiile date ale **internaționalizării companiilor**: preferințele angajatorilor de a căuta forța de muncă înalt calificată, cu competențe similare indiferent de țara de origine (Brișcaru, 2012: 49). Analiza mediului

concurențial ține seama, pe de o parte, de posibilitatea de a oferi programe academice de calitate, care să fie în acord cu cele existente în țări cu tradiție în furnizarea de programe educaționale, iar, pe de altă parte, de formarea unei serii de asocieri inter-universitare sau în parteneriat cu instituții/companii private pentru a putea dezvolta programe care oferă componenta internațională și practică a competențelor relevante pentru studenți.

Colaborarea dintre universități și comunitățile locale, guverne și companii este esențială pentru a genera creștere economică și un sistem economic inovator (UNESCO, 2010: 22). Potrivit studiului UNESCO (2010), există un flux bidirecțional între universități și industrii. Acest flux este reprezentat, pe de o parte, de informație și, pe de altă parte, de resursa umană, având ca scop folosirea eficientă a informației, furnizată de către companii, în formarea resursei umane și furnizarea competențelor relevante pentru piața muncii. O opinie similară privind rolul universităților în „păstrarea și îmbogățirea culturii naționale și universale” se regăsește în studiul autorilor Brătianu & Stanciu (2010). Aceștia se referă la misiunea universității de a genera inovație și de a forma specialiști în conformitate cu cerințele identificate pe piața forței de muncă. Implicarea activă a universităților în furnizarea de competențe legate de creativitate și inovație, dar și competențe recunoscute internațional, se bazează pe cerințele tot mai crescute ale companiilor care acționează în mediul internațional. Internaționalizarea companiilor este unul dintre factorii care a dus la schimbarea percepției cu privire la competențele necesare angajării. Odată cu extinderea afacerilor în afara granițelor piețelor naționale, companiile au avut oportunitatea de a dezvolta tehnologii noi utilizând resursele din noile piețe, folosindu-se totodată de avantajele unor costuri reduse cu forța de muncă, un regim de impozitare mai avantajos sau resurse naturale